

ЖЫЙЫЛУУ

Сёлешиуну темасы – социал бөлүмнү магыаналы соруулары

Къабарты-Малкъары Башчысыны кызулугун болжаллы халда толтурган К.В. Кокко «контроль сагыт» халда КъМР-ни Правительствоосуно оңуучулары бла социал бөлүмнү ворослары бла байламы жыйылыу бардырганды. Кеп сабылы чыгарылы жашау журтлары игилендирича болушкуну, ыгытчылары дарманла эм медицина керекле бла жалчынуну юсюнден докладаны КъМР-ни уруну эм социал кыоруулау министри Асанланы А.О., КъМР-ни саулык саклау министри М.Б. Хубиев окугъанды.

Бусагытта, деп белгиленгенди кенгешде, республиканы саулык саклау министрствосу сахар диабеттен ауруганлары инсулин помпаларына биологиялык изилденген запаттары тапдырылыуун жалчыланды. Республиканы багыту махемелерине алачы керекли елчине тапдырылганды. Аны бла бирге бир кызуу башча дарманлары алыу соруу та-

буорулганды. Белгиленген бөлүмде салынган борчланы болжалла салмагыанлай тындырылуларына кере болуукду адамлары

жашауларыны качествосу да, деп чертгенди регионну таматасы Бу жумушлагы кыоранчалы ахча бла жалчынуну, деп кыошханды Кокко, келлик

көзүгү бюджетни кыурагында энчи магъаналаны санында болурга тийишлиди.

«Контроль сагытны» чегинде республиканы школларыны жангы окуу жылга хазырлыкларыны, Къабарты-Малкъарда бир кырал экзаменни бардырылууну эзелерини юсюнден КъМР-ни жарыкчандыруу, илму эм жаш тейону ишери жаны бла министри А.М. Кумыков сёлешгенди. Экзаменле, деп белгилегенди ол, низам халда, техника жаныдан чурумсуз этгенди. ЕФЗ-2019 берген окуучулары саны 4672 адам болганды. Экзаменни бардырылуларына Рособназдорну келечилери, 143 федерал эм 61 регионал кырауучу контроль этгенди. Ишени тинтгенден сора баш магыананы тухан дерследен порт балла алмай кыалгандыны саны республикада азайганы белгил болганды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуно пресс-службасы.

КЕНГЕШ

Жууапсызлык бла сансызлык – хаталаны баш сылтаулары

КъМР-ни Правительствоосуно Председателини орунбасары – инфраструктура эмда цифралы айынуу министри Владимир Болотокко республикада пассажирлени ташууда закондук жалчынуну жаны бла ведомстволар аралы комиссияны кенгешин бардырганды. Аны ишине УГИБДД-ны, Ространснадзорну, транспорт предпритиялары келечилери да кыалганды. «Автобусланы водителерини хаталарында болган аварияны. Быыл аллай тогуз бузуулук тогушкенди эсепте. Тенгештирдири айтханда, былтырны биринчи жарында баш авария болганды. Алай алада биреу да өлмеген эсе, быйыл, жарсыуа, бушуулу тизмеге эжюлен тогушди.

порт кыатышып болган авариялары саны көбейе барганы, деп, Владимир Болотокко машиналагы, водителерини халдерине бек тынгылы кыарога, уруну эмда сопу излемге аа биотюн сакк болурга чакырганды.

Сагынынлган эки аварияны кыйсы предпритиялары водителерини этендерини, алачы сылтауларыны юсюнден да сёлешингенди. «Регистрансверсиве» ООО-ну башчысы Резуан Дударов билдиргенге кере, бу айны ал юнлеринден биринде Дыгуубугеиге кирген жерданы ишчиси, жолга эсе

бурмай, аллында машинаны урганды. Бу аварияда бешуелен, ол санда водител кеси да ачындылыа. Резуан Дударов бу жарсыуу иш башча машинаны хатасында болганын белгилерге кюрешгенди.

Алай УГИБДД-ны надзор бөлүмюно башчысыны орунбасары Мурат Кудавэ а ол сёблеге шагъатлык эткен бир шарт да тоттадырылмаганын туура этгенди. Аны кой, водител кеси да жоллада жорюуде жоруклагы бир бек уллу магъана берген адамгы ушамагынын билдиргенди. Арт кезууде ол 32 бузуулук этгенди. Салын-

ган тазирени уа жаланда бир кенеш телегенди. Энтта да бир жол транспорт болумда маршрут автобусуну любоне тошген абадан тишериуну жашау юзюлгенди. «Ху, ол адам жолдан эркин этилмеген жерде этюп барганды. Алай аны ючюн адамны басаргым керекди?» деп, Мурат Кудавэ водител не заманда да сакк болурга кереклисин асертгенди.

Бу шартны созгенде, ол водител ишлеген «Скорпион» предпритиягы, аны таматасы Аслан Фавохова да кеп сору чыгыганды. Бек теренине окуна кир-

май аны ишине бир нечча бузуулук ачыкчаланганы билдиргенди. Ызы бла УГИБДД-ны келечиси транспорт сфера бла байламы бир талай тарик келтиргенди. Ол билдиргенге кере, 2008 жылдан бери республиканы жолларында машиналары саны 64 проценте көбейгенди эмда 299 минген жетгенди. Пассажирлени ташуу бөлүмде ведомство былтыр жаланда 15 контроль-надзорлук иш бардырган эсе, быйыл алачы саны 49 болганды. Аны чеклеринде водител эткен алты минг чаклы бузуулук ачыкчаланганды, эркинлик берилмей ишлеген 168 адам тутулганды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Иги хабар

Шохмырзаланы Шахмырза – дуняда эм ахшы беш каратедини санында

Данияны Колпенгаген шахарында Канчо Хиденори Ашхараны башчылыгында каратени ашхара тюрлюсюнден терли жай юйрону жыйлыула бардырылгандыла. Алага Россияни делегациясыны кызуунда Къабарты-Малкъарны спортну олимпиадага кирмеген тюрлюлеринден сабий спорт школуну карате тренери Шахмыр-

заланы Шахмырза кыатышканды. Техника жаны бла бийкулгалгында каратени ашхара тюрлюсюнден терли жай юйрону жыйлыула бардырылгандыла. Алага Россияни делегациясыны кызуунда Къабарты-Малкъарны спортну олимпиадага кирмеген тюрлюлеринден сабий спорт школуну карате тренери Шахмыр-

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия. Солдан оннга: биринчи соелген Шахмырзаланы Шахмырза.

КОМИССИЯ

Наркоманияны жолун кесерге таукеллик

Эбрус районну башчысы Залиханланы Кыаншауыйни таматалыгында наркотиклеге кыажу мунципал комиссияны жыйылуу бардырылганды. Анга право низамны сакталуучу органдар, район болышчыны, администрацияда билим беруу, культуура эм спорт управлениланы келечилери, элени бла Тынрауууну таматалары да кыатышкандыла.

Районну башчысы наркотиклени жайылууларына кыажу мадарла толтурулганлыкыга, алыгы тынчалып кыалыгыга жарамагынын, власты органдар, граждон обществову институттары профилактика жумушлагы энчи эс буртуруу кереклиси чертгенди. Ол бу жумушлада право низамны саклауу органдарны магъаналарны айтып, тийишли мадарлары бирге келишип толтуруугы кереклисин билдиргенди.

Барыбыз да бирге коч салып, бөөп келген тейону бу осал кылыккыдан саккарыла борулубуз. Анда уа акыылбалык болмагыанлары ишери жаны бла инспекторлагы ышануулук ботюнда уллуду. Жаш адамла ууну не ючюн, не сылтау бла ичип башлаганыларын ачыкчылгыра да тийишлиди, дегенди ол. Тамалланган жумушлары юскеринде билим беруу управленияны башчысы Атакуланы Нуржан бил-

диргенди. Аны айтханда кере, школаны, профессоронил билим берген учреждениланы окуучулары бла тобуешиле, анылаты ушаклы, тренинге, семинарла, конкурсла бардырылдыла, спорт лагериледе эршииле да кыурадыла. Аны бла бирге жаш тейо аскер-патриот кымылдыла да тийишлиди. Билеу билим беруу махемелеле да жамаут нарктопелеле бардыла.

Ахыры 2-чи беттеди.

Проект

Агъчаланы отган кыоруулагыга – энчи техника

«Экология» миллет проектин «Агъчы саклау» деген федерал проектин кере, кырал ахчы энчи транспортну 16 чаклы бири алынганды. Алайыда, Къабарты-Малкъар агъчы отган кыоруулагыга кырымталы техника кылуу болуукду. Аны хайырчандон агъчы от тошген жерлерине терж жетерге эмда республиканы бек узак эмда кыйын жерлеринде окуно этген кенг жойылмазгы эрте кыладон келдик.

Агъчы саклау эмда аны кенештир мурадта республикада 97 гектарда терекле салынып бошталганды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуно пресс-службасы.

Инвестицияла

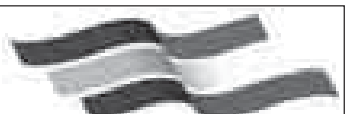
Урлук чыгаруу маге эсеркиди

Прокладна районда «От-Бор» агрофирмагы Собробрак селекция кыоруучулук ари ишлерге болуштурууга. Анга фирманы учурденинда ол умутта кредит линия ачылганды, деп билдиргенди банкны Къабарты-Малкъарда бөлүмюндон.

Бу объект хазыр болуп, кеси да толук кич була ишлене башласа, фирма бир жылга юч минден артык тонна урлук чыгарып тебиреркиди. Ол а анга нартохно, мизреулук эмда кыдуору битимлени бийдик чактеволу урлукларыны Шимал-Кавказ эмда ара федерал округлага асла мырбак сатып башларга эн беркиди. Аланы багыларуу а, тенгештирдири айтханда, тыш кыралладан келтирилген сырьедан алты кереге учу болуукду. Иш чырмаусуз барса, объект быйыл биринчи сентябрьге битип, ызы бла хайырланыгыра бериллиди.

«Россейни юг регионунда экономиканы эм тиири айнып барган бөлүмюне агропрмышленность комплекс саналады. Ол себептен Собробрак да аны финансла бла жалчынуну асла мырбак сатып башларга эн беркиди. Аланы багыларуу а, тенгештирдири айтханда, тыш кыралладан келтирилген сырьедан алты кереге учу болуукду. Иш чырмаусуз барса, объект быйыл биринчи сентябрьге битип, ызы бла хайырланыгыра бериллиди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини алтынчы чакырылыууна депутатла айырыу

2019 жылны 8 сентябри

Политика партияла

Депутатла кандидатлааны тизмеси кыабил кёрулгенди

«Единая Россия» политик партияны КъМР-де регион бөлүмю, законлагы тийишлиликке, республиканы Парламентини 6-чы чакырылууну депутаттарына кандидатлааны тизмесин эмда ол кыабил кёрулчона битте керекли документлени кёртүлгенди.

КъМР-ни Айыруу комиссиясы берилген тизмеде 120 адам бардыла, аны КъМР-ни Башчысыны кылуулугун болжаллы халда толтурган Казбек Кокко ачыды. Аны юзүндө «Единая Россия» жанылыны регион координация советини башчысы, партияны регион политсоветини келечиси, КъМР-ни Парламентини 5-чи чакырылууну Билим беруу, илму эм жаш тейо

политика жаны бла комитетини таматасыны орунбасары Ольга Коротких, ючюнчю уа партияны регион политсоветини келечиси, Искустволаны Шимал-Кавказ кырал институтуны ректору Рахаланы Анатолий келеди. «13 июльда КъМР-ни Айыруу комиссиясыны жыйылыуунда тизме кыабил кёрулгенди», дегенди партияны регион бөлүмюно секретарыны орунбасары Дмитрий Парафиллов. КъМР-ни Парламентини 6-чы чакырылууну депутаттары быыл 8 сентябрьде – кьол кёторуучу бирдикчилерни юнкоюне – ачырыллыкларыны белгилерди.

Владлен ПЕЧОНОВ.

Кыруулаш

Дагыда бир ясли

Нальчикде 12-чи номерли орта школну мурадорунда асли ишлене турды. Проектке тийишлиликке ол бир кыаты болуукду. Анда кыркык сабийге жер барды, деп билдиргенди КъМР-ни Кыруулу эмда жол молк министрствосундан. Подрад организацианы специалистери кыабгыргаланы кылап эмда сюртол бошгандыла.

мекямы башын жапкандыла, терезеле да орнатхандыла. Аны бла бирге жылы эмда таза суу бла жалчынуну сетле жарашдырылгандыла, электрокоч ыла тартылгандыла. Энди уа сюртню богу ишле кыстау бардыла. Хар неда тап болса, кыруулу быйыны ахыр кезуилеринде бошалыккыды, деп чертгенди министрствода.

Жазылуу-2019

Энтта да онг барды

Сиз бир тюрлю сылтаула бла «Заманнга» жазылмалы кыалган эсетиз, ишине тозетирге онг барды. Июльну 26-сына дерти, почтагы барып, ана тилибизде чыккыган газетте жазылыгыкта, аны 1-чи августун алып башларыксыз.

Жазылууны беш айга багысы-580 сом 25 какекди.

АПТЫН ХАРДАР БЛА СЕН

Төппеланы Алимни эсгере

Цыпракыламы шыбырайдыла өгөсө
Эвени эмиш чабырчу чабырчу
чокмо айтад халар? Неда сууцак кыскай
кылкыими энип келедиле таудан? Теир-
леми унадыла, акыктаган атларны минип,
көдө? Алага махтау сала, жумарууламы
кычырадыла бийкеде?

— Көк Теирси, тилеклери жетемдиле
сен турган бийкеде? Өгөсө анда кыа-
зат энип уюк сөйлөткөндө, дауулар
көк кюкорегени, элиа урганы жутулуу
кыдыла жюргөми кычырыгыт?

Жууап жюдыу. Сен чалыкны жырып
барса. Жолсу жулунг тауадыла. Бийке.
Көк теирсини жуубан эшитир ючюн.

Тюшген оюула жулдыз ызагыла ушай эдиле?
Эн кылдан, хэдден да уста эди.

— Насыпмыса?
Сагыш аясов, келген жулунгу жангыдан
азай. Аз жашаган эсенг да, бизмүй бир
көл күргөнгө сейр эте?
— Ким билсин, — дейсе. — Мен назычу
эдим... алгыда. Артау да халарла да жаз-
дым... Шкюр Аллаоха онг бергени ючюн!

Сен, Алтын Хардарга тообен, аны бетин
тангындан берги, тынчалмай, анта да
аны керюрге изил, кылайып, аны сөзүн
эшитирге кюсел. Кырайдый кашкене
кырип, кеңе ууну кеткенге тынгалады.
Эшите эдиле теирлини солгуларны, аланы
узак жолпадан халарларын. Жумушак
эди ушаклары. Алтын Хардар аланы арла-
рында эди. Тапта кючюу жаш: «Хуррей!»
— деп, сорокуну тауга бургыны бла чык-
дын кешерине.

Жер уулду. Барып турган да, кыбырланы
жеталмаза — акыларын ардыла. Көзле-
ринг да алай — арылда да, жиялмыкыла
тауусун, кю артында кырууган черекте
ушак кыларыла. Дунияны суратын сын-
дыралмаса он заманда алга жыла. Жаланда
юмуну, эси болады жонгол акылары бла
жюкө кезлери. Ала этедиле сен Алтын
Хардарны алпаны.

Эрте дунияны суу алып, жулдычу көк,
кюзодепа, анда көргөндү кесим. Тангда
уа кюн кызыл өртенлей жанганды анда.
Кюнлени биринде Улуу Теир (атлары уну-
тулган поэтини тилеклери эшилтип!)
кыанкызлагыла кыналга берди да, көкжө
жуберди. Бир, эки, улук, эки, эки, эки,
жети... уна эдиле ала, балшарын кю табасуу.
Арында ала, кючюу жер издедиле.
Талмадыла. Сора сууга кыналды. Улуу Теир
аланы толкери асыры жонгол этгенден
батмадыла.

Жюк онг өтөс да, минг онг өтөс да, бирге
ушадыла бары да. Аланы бир биринден
айырмаласанг, жашууну не магынасы
болупкүдү? Санарга окуяна жордун онг.
Кыанкызланы бери тездеми, сууну терчиене
кетип, аузунда топуракчык кептирди. Аны
зындын экинчиси көмөлдү, соро ючюнчюно-
чо... Алай бла, ала ташыган топуракчидан
алга айрыкчалык, арда уа жер болду.
Энди кыанкызла көкжө унадыла, жерге
кыныдыла, сууда жөкөөтө. Адам улуну
сэмча.

«Барган, көлөк өмөрлөрдө да, поэти-
ни тилеклери арысала жолда, аланы
кыанталарына алып, эпилре кыанкызла
Улуу Теирге», — деп, Алтын Хардар алай
оюм этти. Теирлине эзындан адам өмюру
көтөрүлгөн билгенде... Он аны буручугу бла
жаратылган жерде, терке орангы орады
да... Биле эди ол сен кыайтып-кыайтып
юйле ишеринги, уллу терезелери бла, сен
кесинг, балаларын, сойонгиди да кеңе
айны, жулдызаны, эртенкиле кюно кезю
жытырчатын чыккыи көрпуну турган. Эсинг-
демиди, эрте-эрте анан басхан кюногон.

кючюл тизилип, кыбыла таба учуп бара.
Билеме не тилерге болуптун Алтын Хардар-
ны бир жолда, бир бирге жетлери этектери
тие, алай жорюйдоле жерде деп.

Тишируула, кынатпыла да кезондөн
кетмей, жашил талда кюн тийген жерчи-
ни сайлап, намазга ийилдинг.
— Не тилей эдинг?
— Ол таска тийюлдү, сен жууап этмөсөнг да,
билеме не тилерге болуптун Алтын Хардар-
ны кызын ызап, жолра сорокп келген назму-
чу, халары. Жолну бир жаңында — терсик,
кырангылыкты, ачылык, кюйсозлоку, зор-
лук; бирси жаңында уа — тозлоку, халал-
лык, адамлыкты, жарлыктык, соймектик,
жаңадуурук... Алага бирча тиеди кюн.
Башыңга аык кыноуп, кыондунг намаздан.
Нек? Ким билсин.

Эсингдемиди, көчтөнчюнолде атанг
аппандан кылагын кыамасына алышып
алган табаык үн? Он айтга ушай эди. Би-
ринчи заманда, жореклени кыуандыра,
эксид да толү эдиле. Кюнден-кюнонге эксид
да тауусула, ачылыкны, амалсызлыкты кы-
ара кечеси жалды да бир бигре!
Улуу Алпаны жолларында көпдөлө
кыбырла. Сен а суу кыалдынг, жазычу
болуп, Алтын Хардарны юсюндөн халар
айтыр ючюн... Кылайы ушайдыла эртегили,
бюгонню тилекте да бир бигре!

Кюнню алтын кезин болуп жадыс. «Э-те-
те» — деп кычырды да жеп азга атырпына,
талгы жуука турган элини утдыс. Он а
аршту тошле көрө эр, элтанарына эвюн-
ын, кеню кезе кыатысын жырлп, узалды
жерге. Сен, сабий, андан кыоруктп, жылы-
анда киши жериде кыбыры көрөнгөмөң
бахчада кызычу кюн тобючю конюндор
арта турган аналгы жорюги чыгып кетерге
жетти... Онгу уа жоню. Аны бигилими, сени
жапсарырга Алтын Хардар келди. Сейр
этинг... Кызылдан да талы мени узак
кыргызыз алды Алтын Хардарым, Кавказда
кылагын эди да!» — деп.

— Жюргөнгиди кыоркыаклыкты кет-
тер, — деди ол. — Бу сынауду. Умунга
жөтөгө сөйгөн тауду да, жигит да болурга
керекди. Жолда бары, көргөнине сансыз
кыачыкты жужуу тийди. Адамдын жууу,
жан тынчылыгы ючюн кыайлыкты косо
бла алап кетер. Алай болса. Арта, тобө-
сөң, көргөнгиди, сынагынагы юсюндөн
халар айтырса тошсе, Улуу Аллаха не
дериксе, эзинг аз тюйрөлмөсө?

Ангыладынг: кыагынангы биринчи
кычырыгында, айл турган кыарны
эксид берсе, кыантык Борзанынга кыо
да биргөсине. Ала эксид бирге болган жер
жаркыды.

Алтын Хардарны тобанасын бир жаңында
ай тагылыды, бирси жаңында — кюн.
Келеди анга тилекчиле. Ким махтау тиледи,
ким — байлык, ким — кесине тийиши бол-
маган, арму эшиктин даржа... —

Сөңүп, узак, кеңен карай биге — Улуу
Аллахдан узак тапта тилегенге. Кыа-
райс, бир суудан ичип, бир жолу теплеп,
кюйрөңкө болуп, башха жааны бурлуруга
кыоркуп, бу жангы жашанын эрмигуле
ашыгыналгыла... Сейр этилги? Жарсып-
кырылдым... —

Алтын Хардар, он сенден тиле түрү,
тошмедир жетке? Нек болупшудыг адам
улна өмюрге жолунда тос сайлау этерге?
Алтын Хардар муңданды. Жолга кынагы-
андангы? Саңга жарысганданмы? Сен
башхалагы ушаймай эдиле.

МУСУКАЛИНЫ САКМАТ.

Конкурс

Жаңгы жыл башлангангаы бери да Мечиланы Кязим аты фондда акылманны 160-жыллык юбилейин кыуанчлы халда белгилеге аталып иги кесө жумуш тындырылганды. Сөз ючюн, республиканы саясий сакдарында, мектептеринден жашла бла кызала аны чыг-

Тилибизни, ахшы адет-төрөлерибизни сакълаугга кел салып

Темуккуланы Лейл юйреткен сабибери бл.

армаларын шатык окугун конкурска да катышчандыла. Алгаракылада, ол датага жоралат, дагыда бир хырылы иш куралганды. Устаала Огъары Малкылары экинчи номерди школуну «Жулдузчүк» деген мектепте дерид бөлүмюндөн Темуккуланы Лейл, Көндөлени Долтуланы Ахмат аты биринчи номерди мектебинде КМЯР-ни сыйла устаны Газаланы Аслижан эмдэ Хушто-Суртны школундан РФ-ни битеулю билим беруюнго сыйлы ичсини Жанатайлы Лиза мастер-класска бергендиге.

Аланы ишперине багга салган жорини сындыда уа КЯМР-ни Жаркыландыргыу, илму эдэ жаш тилокно ишлери жаңы бла министрствосуну бөлүмюно келечиси Ахлайны Лиза, Казими туудугу Мечиланы Тазима, педколледжинг преподаватели Аппайланы Фатима, суратчы Байсыланы Ахмат, «Элбарсым» фондуну бизни республикада бөлүкюно башчысы Аналаны Марат бар эдиле. Бу эришкы кыатышхаланы азы келп болмагыналгыгга, жорю эселпни чыгарырга ашыкмагынаын алгыдан белгилесек, ол шарт аны келечилери жушурларына тийишмисича келюшүмөрлөрү көргөзтөндиги дерге болукчубуз.

Барыбыз да билгендегиди. «Ана тилим-жаным-тиним, мени дуним» деген аты конкурсу фестивал эңди бизде ахшы тереги айланганды. Аны кезуондө да көрүстөрдиле маляк-арт тилден бла адабияттан окутухалда кеслерини хушерлерин. Сагышыран фондуну башчысы Аппайланы Лариса уа эришуно жорисини кыууымунда болуп турганды. Аны себепли аланы барсындан кеси эм илгилени айтыры, аланы мастер-класси бергенде махемеге чакыргандыла.

Кыайда да биринчи болуп ишени башлаган тынч туйюл эсе да, Огъары Малкырдан келгенге, гитчеликле болганларында да кырамай, абдыгармагыла. Юйретиучилери айтхатхга тынгылга, ол аныктапхан заттагы туюшонгөнгөни жууларны бла ачыклагыла аныдыла.

Лейл Солтановна кеси бир кесек ачыгычанча керюнгөнгө эсе да, дерсин билр даржада багыландыла. Юйретиучилери айтхатхга тынгылга, ол аныктапхан заттагы туюшонгөнгөни жууларны бла ачыклагыла аныдыла.

Проблема

Бир-бир элперибизде почтачы ишлери ни кырайдыла. Танг атай кептирген газетни, журналнаны олсагатылай иелерине жетирдиде. Аны ючюн адамдалан ырызлыкты табылды.

Жарсыуга, почта тийишисича ишлемеген элперибиз да бардыла. Бу көчөлдө Яныкожда жашаган Хархаланы Исмайл сөвөшчү, нек эсе да, арт кезуиде элибизде почтачыбы көрүмөйдө, газетлеге, журналгагы жаздыралмай кылагынабыз, денгиди.

Анда халны билемй деп, озган ыныкыда жуу тебиремге. Исмайлгыла жолугмама да, почтаны мекямына өтөбиз, ол эл ортасындамы. Алай эли Мада-нини ююп ала жаңындамы да, ол эзелемей кылары. Бир жаңы бла кырасанг, көрчюнгөгени окуяны ил болуп дөкө. Кыабыргалары сюртолгөнгөри да

кесини чыгармачылыгында, жашуу жолунда да ол ишанга бютон эс бургананы, сакс болганын аныгалатканды. Педагог дерсин бир солубу бла бардырып, анга кыарбаныла оююн тынгаларча эттиганды.

Мастер-классны ахырында ол тилибизге, юйрөткөргөбизге, дунягга, сабиберибизге, башха заттарыбызга да эткен ариу алгышы а бютон хычындуу эшилтегенди. Жюри а о аны жаңгыдан кытайрып айтырын окучу тилегенди.

Устаала мастер-класслары, презентациаларында да кезуилеринде алгы окуучуларны ана тилин дерсине сейрлерини кыозгагандарыны, тюрлю-тюрлю амалланы хайырланганларны, башха-башха конуросолага кыатышып, жетишилмелери юспердинде дагытхыдыла. Ала дерсе педагог бир жаңында, сабыле да бирси жаңында кылып кыалмай, бир тил табып, темгага көрө багмыландырга тийишли салууларны сангыанды.

Белгилегендеме, жорю аланы ишлерине багга салгырга ашыкмагынады. Портфолларында да тингенди. Ала чыгарган эселпеге тийишмисича бол жол биринчи жерде Темуккуланы Лейл алганды. Экинчи орун а Жанатайлы Лизага берилгенди. Газаланы Аслижан а ючюнчю даражгагы чыкгычанды.

Кертди, жумушуну аты эришүү болса, анда сайлауа этилмей кыалаймдыла. Бу юдө педагог жетишилмилерин, кылай ишлегенери эңдиге дерид да белгилу бла келгенди. Аны себепли барысы да бирисле юлюг алырдында деп айтталкыбыз.

Иси юсюнде бери биринден юйрөнгөн, туюшонгөн ол бютон керкели жумушду. Алай эте, сынан да жыйшыдырылды. Аны себепли былай конкурсула бардырылганды, кырулганлары тюзю. Бютонда тилибиз бла болупму кесиги билесик.

Жаланда былай айырмагы устанарыбыз дөс берген кезуно кырууда ала кеслери көрпун кыалайы, бирисле, сөз ючюн, жаш устаала да керючю онг кыуралса, андан да иги болукчү эди. Алай эсе да, бу конурсуха кыатышхаланы барысын да аргышталыбыз, мындан алгында да илхам тебейбиз. Алага ушгаган, аланы жоллары бла баргынардыбыз дарымы болгытайлы, ана тилибизини берекети, аны кенлиги да таркымагытайлы, таулу от жагы-аланы колю суумгагыйлай туруруны ийнанбыз.

ТРАМЛАНЫ Зуура. Суратланы ХОЛЛАНЫ Марзият алганды.

Оюм

Тауулануы кукумуларыны кыруаычу эмда аланы башха халкыла бла байламлыклары

Шимал Кавказда журун замалдан бери да көп халкыла кыошлууктада башпа келедиле. Аланы жуук болганылары, адетлери, маданиятлары бирге ушгалганы, динлери да бирдикредиле. Тюрлю-тюрлю жашуу болуулада келешимюк жорюноп, бир бирге бийликте эте келгенлери сылтауларында бири да олдуб. Биз шендоно кызын халда унутмагыз, закый ата-бабаларыбыздан олго апыргы, ахшы төрөлери андан ары бардырыга, ала багылы көргөн мамырлыкты саккагыра, алачы, бир биринини багсайла бийлерге керекбиз.

Бизни тукуму таууладан жаратылыч, кыабартылыгыла көчгени себепли мектеп-макыбарлыны тукумуларына, аланы кыошчу кавказ халкыла бла байламлыкларына эс бурганма эмда тинтип башлагымын. Бу ишмедө генеалогияны жаңы бла белгилу тинтуучюлени илму шартына татынганды. Алланы У.Д., Алпийаны И.И., Алпийаны З.И., Баразбайлыны М.И., Батчаланы Ш.М., С.Н.Бейтуганов, Н.Г.Волкова, С.Д.Гаглойти, Ф.Х.Гутнов, Д.Дасания, Жангоразланы М.Х., Кючмезланы Б.Х., Лайпийланы К.Т., А.М.Максимов, Макъонурлы Х.Х., И.И.Мармизаова, И.Т.Марков, Мускуланы И.И., Телкеланы М.М., Тетуланы Х.И., В.Уразити, «Асси» кыарчай-малякчы фонд жыйшыдыргычын материаланы, Байчеккуланы М.Ю., Беккуланы К.Т., А.К.Бакимбеев, Жакъонурлы О.Х., Жаптуланы Ж.Х.М., Жашуулары Б.М., Жарашуулары Ю.О., Непеланы И.И. айтхан эмда төлөдөн тилоге эте барган таууларны хайырланганма.

Алай бла бир-бир кыошчу халкыла этносладан кыурап-

гын тукумуланы бирини кере ачыклагымын. Он санда оседин тинилген (асламысы дөгерли-мелден), кыабартылыгында адам башха адылгандан, санылыла-дан эмда башха гюржюлдөндөн, Дагыстанны халкыларындан. Сөз ючюн, Атайиланы юсюндөн айтылган таурууха көрө, бу тукуму Осетиндан Атаби тинганма. Алланы У.Д., Алпийаны И.И., Алпийаны З.И., Баразбайлыны М.И., Батчаланы Ш.М., С.Н.Бейтуганов, Н.Г.Волкова, С.Д.Гаглойти, Ф.Х.Гутнов, Д.Дасания, Жангоразланы М.Х., Кючмезланы Б.Х., Лайпийланы К.Т., А.М.Максимов, Макъонурлы Х.Х., И.И.Мармизаова, И.Т.Марков, Мускуланы И.И., Телкеланы М.М., Тетуланы Х.И., В.Уразити, «Асси» кыарчай-малякчы фонд жыйшыдыргычын материаланы, Байчеккуланы М.Ю., Беккуланы К.Т., А.К.Бакимбеев, Жакъонурлы О.Х., Жаптуланы Ж.Х.М., Жашуулары Б.М., Жарашуулары Ю.О., Непеланы И.И. айтхан эмда төлөдөн тилоге эте барган таууларны хайырланганма.

Алай бла бир-бир кыошчу халкыла этносладан кыурап-

ла Отарлары уа Дадешелкени деген кызу тундундыла. Сотталаны ата-бабалары — Кипляни, Омарланы — лезгинле, Кызыланы бла Эфеңдиланы — лалка, Ксаналаны — Дагыстандан болгандыла. Джугуларны Джалур деген абыз тукумдан жаратылгандыла деп алай ючюн жорюйдю.

Жаболаны тукум таракы уа кеп сейриди. Аны бизге республикада аты айтылган адам, СССР-ни спорттан асылсы, боксдан халкыла аралы даражы судья, көп сыйлы атланы да келчигиле Исси Жаболаны Серго халарлаганды. Он белгилу шартлагы көрө, аланы тукум Шимал Африкагыла туюгөн иудей патшалыктан жаратылганды. Бир кезуиде ала Египетте гю ишленгенде эмда эр эртегили кыралда кыалда оюнгөндиле. Алагы аны «Жаболанкыла» дейдиле. Африкагы континенте жашаган заманларында, мусулман дин жайыла башлаганды, аланы тукумдан биреу Мухаммад фыйтамбарга нөгерип этип турганды. Египетте аны «Жаболанкыла» жорюй кетип, Жаболаны Шимал Кавказга туюгөндиле. Мында алга ала көп уруш этгендиге. Аланы асламысы Холам ауузда Жабык кыалны тиресинде эмда Басан аууну Билтылы элдере орангыланды.

Бир кесиги уа кыошчу халкыла — шендоно осетинилеге, ингушулагыла эмда башха.

Ахыры 4-но бетиди.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Сахна

ЖАРАТХАНДЫЛА, ТЕРК-ТЕРК КЪАРС УРЪАНДЫЛА

Кууиланы Къайсын аты Малкъар къырал драма театр жандаруулук халда жылны ичинде бир нече керде оюндон ойнап кетерлерди. Огустаныйкы да Къырал концерт залда аны артистерди Долинске жай лагерьледе солугтан сабиелге алпай байрам къурагъан

труп кеслерин къалай жюрютторге кереклисин эсерттерди. Жакыа керти да сейр эди. Аны сабиелени жерлеринден төмөк къурагъанлары, жаратхан жерлерин а къарс уруп билдиргенлери да шагылык этеди. Къысасы, къыркъ беш

минуту ичинде къурачула сахнада бола турган ишле кеслери къошулгъан болуп, огурулуук хайылыкълы бла еторюнко хоррагъанын кергендиле.

Мысалы Аллахов, Балталаны Мурат, Жапеланы Асият, Мисирланы Жамал, Тапас-

хланы Галима, Биемжуканы Кууунч хурети оюнлары, жырлары, тасуулары, чамлары бла да балаланы эслерин кеслерине бурганнай тургъандыла.

«Мен театрға биринчи кернегеме. Лагерде болмасам, энтта да кърлюк болмас эдим бу оюну». Аны бек жараткъанна. Суу болушта артистле. Ала оюну кезинюне саннадан тошуп, залда кыатыыгъа да жанпай, бизни да оюнга тартадыла. Ол а нечиг иги эди. Мен а. Къарт вйна эриши болгъанлыкъды, андан къоркъмагъаным. Энтта да бек сыйп къарыкъ эдим севекликге, дегенди Басханноядан Тамардан деген жашыкъ.

Аллап оюму кѳн башка къызыкчыла, жашчыкъла да айтырға хазыр эдиле. Залдан чыгып бара у артистле: «Сай болуруш!» деп кытлап-кытлап айтырдыла.

ХОПЛАНЫ Марамит.
Суратланы автор алганды.

Биринчилик

Онсегиз спортчубудан онбешисинде – майдалла

Къазанда тхэквондону GTF тюрлюсюнден Европаны чемпиоаты бла биринчилиги бардырылгъандыла. Алада континенте 26 къыралындан 1200-ге жуукъ спортчу делмешгендиле. Биринчи юн Къабатыр-Малкъарны келечилери Россияны жаймдыкъ командасына ю майдал келтиргендиле – биринчи жерлени Арѳем Диков (52кг.) бла Тимир Алухов (58кг.) алгъандыла, Анзор Марѳмов (82кг.) ючюнчю болгъанды.

Башка юнледе алчы жерге Амир Калов (45кг.), Айдар Карачев (50кг.), Максим Лобанов (58кг.) чыкъгъандыла. Гиче жыл сапта Алим Диков (30кг.), Самира (20кг.) бла Лина (30кг.) Калова, Дисана Маканаева (34кг.), Кетенчиланы Мурат (30кг.), Аскер Гашев (34кг.) жорлагъандыла. Кантемир Хатов (30кг.) бла Алан Шорданов (34кг.) юмюш майдалла кытангъандыла.

«Пойнт-стоп» бѳлому Кантемир Хатов, Самира Калова

«Пойнт-стоп» бѳлому Кантемир Хатов, Самира Калова – алтын, Кетенчиланы Мурат, Алан Шорданов – юмюш, Дисана Маканаева, Аскер Гашев – юмюш майдалла алгъандыла. Эм гиче жыл сапта у биринчи жер бла Кантемир Берзекю куандырыгъанды, Инан бла Идар Балахова экинчиле болгъандыла. Команданы эришчиледе жашлары араларында абдан да гиче да спортчуларыбиз башка къыраллдан келгенден кичю болгъандыла.

ЖЫЛЛА, АДАМЛА, КЪАДАРЛА
Жылкычыдан – филологияны профессорнуа дери

Мени аплам Къай Шибиев эртегиле оди Кълибибде тугуанды, жашагъан да анда этенди, бусагъада ол Нартадан. Биреую ырыксына сугъанлыкъкъ этенди, кесини къошу бла тынгъы мюк къурай, жоркоре да билген, тош ниетли, огуруу анда эди ол.

1877 жылда аны ююрюнде жаш тууды, анга Хангерий атайдыла. Ол хар затчы да бирге суйюген, эгли, иш кѳпюл сабий болуп эседи. Эпилери тос да атысыны ушайды, дегендице. Къабатырда кредит-банк эм алышындыруу – саты-алуу операцияланы бардыгъан кѳп профиллий тюкени да биринчи болуп ол акадан, кесини башламчылыгы бла обществодо да къурагъанды. 1937 жылда аны юсюнден «Социалистическая Кабардино-Балкария» газетде да жазгъандыла.

этен ишлери да урунган халкъыга керек болгъанын аныгъагъанды, алай эсе у, ахшы зыгылта ѳсерлерине себеплик эттенди.

Жылырманын жыллада Нартадан бир неча организация керек болгъанын аныгъагъанды, алай эсе у, ахшы зыгылта ѳсерлерине себеплик эттенди.

Хангерий 1936 жылда ѳггенди. Ол бу дунни аныгъа къуюн кеткенди, биреуе борчу болмагъанды. Кесини тудукларына тазна, намысы атын къюйгъанды, алага юлюг болгъанын къылагъанды. Жарьланда кѳпге уа къюлгенден келген болуштун ардагында.

«Къабатыр пеж» («Кабардинская область») газетни редакциясында ишлеге, корректор керек болгъанын билп, ара баргъанды. Ишленген, окулган да этип тургъанды. Иш а кѳч кен бозалгъанды. Юге томур жол бла жаяу келгенди. Биз ол заманда Нартаны алгъанда жашай эдик.

Къабатыр къырал пединститутта аспирантура болагъандан сора Иналны Черексок шахары пединститутта жибергенди. Он анда черкес эм абазин филологияны кафедраасыны профессоруа дери ѳгенди. Анга «КъЧПУ-ну сайты доктор» деген ат аталгъанды. 1994 жылда «КъМР-ни халкъыга билям беруюно сайлы кырулуусу» деген аты тийишли болгъанды.

1998 жылда ол бу республиканы правительствосуу Сыйлы грамотасы бла сауғалангъанды. Россия Федерацияны Президентни 2002 жылда 30 сентябрде чагъыргъан Указы бла анга «Россия Федерацияны билик шюкюну сайты кырулукусу» деген махтаулу ат аталгъанды.

Бизни анабиз Табух Хакшевна тамата зегичи Хутаны бла къырандашым Хажименил тутханлардан сора мюк туарыла башлайды. Немецли фашист акирпел Къабатыр-Малкъарга керип турган кезилерде анга улуу заран тошоргендице. Магъаланы мекямладан бузуулмай бирни да калмагъанды. Фашисте чапы, тонап кеткен, ол заманда колхоз производствол болгъан жерде бусагъадагъа Къабатыр-Малкъарны кумулае чакъкъ завод барды.

Таулуланы тукумларыны къуралуусу эмда аланы башха халкъла бла байламлыкълары

Ахчыры. Алы 3-чю бетгедин.
Маула малкъар тукумула уа гуч болгъанлайна неда торпенгендиле. Эндрулар, Генилар, Хауцулар, Камарлар, Эрдашлары, Зорулар, Хазгерилери, Адрулары, Елгулар, Бонулары. Чегем аууда ѳгенди Тилешилери, Сойноцдоклары эм бир-бир башха тукумла жок болгъандыла. Тауладла жигерчилер, адепдилерли, ариулукуллары бла айтылган тигишчилер атырдан къурагъан тукумула да бардыла: Акылары, Аккъылары, Аналары, Алафайлары, Зайлиханлары, Коналары, Кучулары эм башхала.

Атабевле бла Араббевле, Джангуладан – Жангубевле бла Жангубеуле, Жангураладан – Жангуразевла, Жангуразевла бла Токуевле, Генилар, Хауцулар, Камарлар, Мисокова бла Сокова, Токуладан Томмаевле бла Кушювля, Токчкъыладан Докжювля бла Докжюкова, Улбашиладан Улимбашевле, Елмеладан Эльмесовля, Маммелдан Мамовля, Суюнчендан Сутивевле, Согаладан Соговля, НГ Волковла, Мисирланы Шибишевле, Эндруилдан Индревевле, Этевлдан Пшигитюевле жаратгъандыла.

Аладан сора да, Батырлары, Башийлары, Башлолары, Бегийлары, Богатырлары, Бѳюлары, Боташлары, Жамбѳклары, Жанатайлары, Жангуланылары, Жогайлары, Замаллары, Защаклары, Байсылары, Къайгырмазлары, Къарчалары, Келметеллары, Кючменлары, Мапысренлары, Матулары, Сабанчылары, Темиржанлары, Темирсанлары, Орубийлары, Хамгоковлары, Черкеслары, Чеченлары, Чоайлары, Шувалары, Шахъанлары, Шуклары, Эрмулары, Эркенлары эм башхала къабыртыла болгъандыла.

Бизни халкъныч таулу Бочагъыладан быллай догъу тукумла чыкъгъандыла: Гериовля, Уймоновля, Калювля, Евсевля, Гануладан а – Дзаниковля, Казювля, Сакуевля, Саювля, Темираевля; Гупидадан (Уналдыла-

Малкъардан кѳп тукуму келчилери Къабатыртыла бла кышак болгъандыла. Алай бла Абдулладан къабатырлы Микитевле, Айдаболдан Балкорова, Агабийладан

Султан ПШИБЕВ, урушун учуруну ветераны.

Ангылаты
Къоркъуулу тереклени ким кесип кетерсин?

Бирде улуу жел уруп неда кѳр къар жауп, арбазлада ѳсген терекле сынып аудаыла. Машинаны неда алайда болгъан биреуленни юслерине тошмеселе, бек аны алай болгъан эсе уа, кимди анга жуугул?

Аны юсюнден КъМР-ни Энергетика, тарифле эмда жашау журтлаға надзор этген министрствосунда билям аныгъалады. Кѳп фатралы кой турган жер, анда ормангъын абертеде да, Жашау журт кодексеги тийишлике анда жашагъанланы мюлклерине саналдыла. Аны чеклери уа техника документацияда белгиленди.

«Къалай-алай болса да, арбазлада къурагъа неда ауруулу тереклени кесип кетериге керекди. Аны ючюн управляющий организациягъа ѳслериге керек»

Управляющий компания жуукъ да этерге сыймей адылмай аны юсюнден министрствогъа билдирсинле.

«Къалай-алай болса да, арбазлада къурагъа неда ауруулу тереклени кесип кетериге керекди. Аны ючюн управляющий организациягъа ѳслериге керек»

УЧРЕДИТЕЛЬСТЫЕ: КЪАБАТЫР-МАЛЪКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЯНЫ:
ТЕКУШЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары)
ЖАНУРАЭДИННЫ Нажабет (баш редактору орунбасары),
ТОКЪШЛАНЫ Борис (жууялы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зухра,
МУСУКАЛАНЫ Сакнат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УШБАШАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторуа тел. 42-63-01.
Баш редактору орунбасарлары – 42-38-21, 40-64-82.
Жууялы секретари – 42-66-85.
Секретариат – 49-93-62, корректоруа – 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМТЕРИ:
Почитка эм ирано – 42-24-02, 42-67-68.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-66-76.
Социал ишле – 42-75-83, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71.
Окуучулар бла байламлыкълда жюрютюш эм жалгъалуу – 42-37-94.
Энци корреспондент – 42-68-72.
Операторла – 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кызыгъат жюрютмейди.
Кѳл жазмагъа редакция этипмейди эм ала артка къагъарымайдыла.

Газетде басмагъанын материалла айтыгъан оюмла редакция оюму бла келешлек болушкады. Аладда айтылган хар зат юсюн Россия Федерацияны Басмагъа юсюнде законна тийишлиликле материаллары авторлары кеслери жууяландыла.

Редакция авторлардан 400 гач тизгенди (машина бла жазгъанын 5-6 бет) кѳпю алмады.

Газет Басмагъа эм астамлы информация эринилерини къоруула жана бла Къабатыр-Малкъар регион инспекцияда 2016 аюлда 16 № ТУ-07-00118, Индекс – 51532

Газетни басмагъа «КъМР-Мена» ГКУ-ну комьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тегергары» ООО-ну типографиясыла басмагъаныгъа.
Налик Шахар, Ленин аты проспекти, 33

Газетни исерине тапырау ючюн КъМР-ни почта кышмасы федеральнай Управленисны жууяланды.
Телефонла: 76-01-21

Газеттин роиногъа сатыу ючюн КъМР-ни «Россия» акционер общество жууяланды.
Телефон 42-69-34

Газет юмюклер юк керсе чыгъдык – кырыгъор, орта, шабат кюмледе.

Номерге графике керп 19.00 сагылда кюп салында.
20.00 сагылда кюп салынганды

ГАЗЕТНИНОМЕРИНИ ЧЫГАРГЪАНЫЛА:
Курданыланы Сулейман – дѳжурый редактор, Кучукуланы Саифат, Кетенчиланы Зульфия – жууялы секретари орунбасарлары; Ахкъбеганы Жаннета – (1,2-чи бет), Баллаланы Феруз – (3-чю бет), Зезаланы Лида (4-чю бет) – корректорула.

Тиражы 1412 зил. Заказ № 628

Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬСКИ АДРЕСИ:

36000, Налик Шахар, Ленин аты проспекти, 5.

электрон почта: ebor_50@mail.ru